

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. VII. - An fortis audax timidus rectè definiantur? [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

utrumq; respectu naturae intelligendum esse censemus.
 Nam tenera est natura semper exhorrescens mortem,
 quippe quae est sua ipsius quaedam dissolutio: pari modo
 ad alterum dicendum est quod in nullo aut malo aut bono
 sint mortui naturaliter, ut tamē mētis quae est aeter-
 na, multa post mortem manent quae sunt diuinissima.

CAP. VII.

*An fortis, audax, timidus, recte definiantur?
 & an fortis sit ylllo modo dicendus, qui
 sibi consciscit mortem?*

FORTITUDO quae maximē in animo
 & cōtemptu rerum latentium cer-
 nitur, hāc habet propria, ut nemini vim
 & iniuriam inferat, & illatam ab alijs pro-
 viribus depellat. Hinc fortis definitur,
 vir animo fidenti, qui rei honestae causa
 prudenter, decorē, & opportunē, disci-
 mina vitae & fortunarum subit, qui quae
 (ut ait Orator) nec rebus aduersis fran-
 gi, nec prosperis nimium aestuare solet.
 Huic opponitur audax & timidus, quo-
 rum illum temeritas, hunc abiectio &
 pusillanimitas sequitur. Audax enim
 quasi Bacho plenus, sine omni consilio,
 sine omni ingenio, furit & fremit, suaeque

Fortis nemi-
 ni iniuriam
 infert, & illa-
 tam ab alijs
 propellit.
 Fortis quis
 sit dicendus.

Audax est te-
 merarius.

P 2 teme-

temeritatis pœnam sapissimè non sine sanguine persoluit. Istius propriū est rueri in hostem, viribus & lacertis nimium confidere, de vastitate corporis & innumeris suis victorijs frequenter & Thra-sonicè gloriari. Sed audiat Poëtam.

*Parua necat morsu spatiosum viper a taurum,
Ac ane non magno sepe tenetur aper.*

Hæc inconsiderata animi passio, & gladiatoria periculorum susceptio plurimis hodie nocet, qui de lana caprina certantes à verbis ad verbera, à Bacho ad Martem nō sine tragica & luctuosa scena rapiuntur: sed audaces iuvat fortuna, fatior, & stultis etiam fauet fortuna, quare ut stultitia est fugienda, etsi aliquādo sit fortunata, ita nimia hæc animi confidentia est abijcienda, etsi aliquando non sit luctuosa. Sed quemadmodū audax more leonis in omni suscipiēdo periculo modum fortitudinis superat, ita timidus ac meticulosus homo longissimè à medio rationis deflectit. Est enim pavidus fracto que ingenio qui omnem flatum aduersę fortunę timet: Nihil enim abiecti animi læsæq; conscientię vulnus vehementius arguit,

Audaces iu-
nat fortuna,
& fauet fatu-
is.

Timidus est
pusillan-

arguit, quàm diebus ac noctibus metu
 percelli; hoc nouit Dionysius, hoc nouit
 Nero, pessimum fuisse custodē ciuitatis
 metum. Est enim metus (vt definit philo-
 sophus) passio animi fugiētis omne ter-
 ribile: vel si placet, est molesta & acerba ex-
 pectatio imminentis mali, omnisq; do-
 loris admodum impatiens, cuius comi-
 tes duo sunt, diffidētia & desperatio. Hinc
 concludit Aristoteles non esse fortis sed
 desperātis violentas sibi manus iniicere.
 Brutus habebatur fortis, at desperauit.
 Cato dicebatur magnanimus, at desperauit.
 Antonius fuit bellicosus, at metu per-
 cussus desperauit: pugiunculus Lucretiae
 Lucretiam nec castam nec fortem fecit.
 Quid multis? cōsciscere sibi mortem est
 ipsam naturam confodere, est ciuitatem
 offendere, est leges violare, est ignomi-
 niam nominis posteritati relinquere, est
 Deum (qui vitam dedit) adcelerem viam
 dictam excitare. Non est ergo fortis, sed
 potius extremo metu & dolore laboran-
 tis seipsum occidere.

Metus quid

Fortis non est sibi mortem cōsciscere, sed desperantis.

Consciscens sibi mortem quæ scelera admittat.

P 3 For-

Fortis con-
sideratur

Naturaliter quoad vires corporis, & sic quo vis robustior aut valentior pugna eo fortior habetur in opinione multitudinis.

Moraliter quoad virtutes animi, & sic is solum fortis dicitur, qui ex prescripto rectæ rationis iuste, cautè, opportunè formidolosa perfert.

Audax est
vel

Simplex & per se, qui sine omni circumstantiarum consideratione more ferarum irruit in periculum, quod sentiens tandem resilire & tergiuersari conatur.

Compositus, qui præter temeritatem abeundi pericula, homo impudens, superbus & gloriosus existit.

A natura, ut melancholicus.

Timidus est
aliquis, vel

Ab usu, ut mollis, qui refugiens omnè dolorem, nullum omnino audet subire periculum.

Nemo sibi
mortem con-
fiscere de-
bet, quia est

Contra naturam, quæ certam vitæ periodum usumque dedit, quæque iubet omnia mala & omnem poenam potius tolerare quam mortem, quæ est naturæ malum omnium infestissimum.

Contra leges civitatis, quæ id ipsum prohibet, quæque sempiternam ignominiam sui ipsorum homicidis constituunt.

Contra rectam rationem, quæ iubet nos extremam desperationem fugere.

Contra maiestatem Dei, cuius auxilio desperando facinorosè diffidimus, nec non quantum in nobis est detrectamus.

Opp.

*Magnanimus definitionem fortis suscipit, ergo male
hic*

hic definitur. Antecedens patet in 3. cap. 4. libri Echi-
 corum. ubi nihil forti ascribit philosophus, quod ma-
 gnanimo non ascribendum putet.

Resp.

Fortitudo capitur 4. modu, vel pro	Robore corporis, & sic non est virtus morum sed natura.
	Firmitate & constantia animi in omni bono rationis habente difficultatem, & sic non est distincta virtus: quippe omnis virtus difficultatem in bono rationis ha- bet. Affectus enim nos saepe ad virtutem nitentes impediunt.
	Pro magnitudine animi in periculo- sis, siue sit siue non sit repugnantia.
	Habitu animi in formidolosis, in qui- bus est repugnantia alterius; & sic est virtus distincta.

Opp.

Fugere licet forti aliquando, ergo male definitur.
 Antecedens est philosophi cap. 9. libr. 3. argumentum
 probatur ratione. quia fugere non est aggredi pericula
 mortis sed evitare: sed aggredi pericula est munus &
 officium fortis, ut ex definitione patet.

Resp.

Ut expectare hostem & aggredi periculū sunt actus
 primary fortitudinis, ita aliquādo hostem & periculū
 P 4 fuga-

Fugā aliquā-
do forti præ-
scribit recta
ratio.

fugere actus minus primarius haberi debet. quippe a-
liquando recta ratio fugam præscribit, at in tali di-
stractione resistere, non fortitudinis sed audacia &
temeritatis habetur.

Opp.

Audax percussus revertitur, fatum omneq; periculum
fugit, ergo in eius definitione videtur esse contradictio.
Antecedens est in textu huius cap. Argumentum pro-
batur, quia audere & timere contradictionem habet.

Resp.

In audace } Cæca temeritas, quæ rapit ad peri-
consideran- } culum.
tur duo. } Natura infirmitas animo non re-
spondens, quæ pellit ad fugam.

Opp.

Natura Hannibali potestatem suæ vitæ frustra non
dedit, ergo licet ei eandem potestatem in seipsum exer-
cere, ut potius vitam adhuc liberam & beatam veneno
clauderet, quàm in manus capitalium hostium miser
incideret. Præterea melius fuit Sampsoni seipsum occi-
dere quàm hostes Dei in Israël sustinere. Postremo Sar-
danapalum tyrannum fugiunt sacratæ virgines, à ter-
go hærent truculenti milites. Quid tandem? ventum
est ad mare, Christum deuotè inuocant, ecce miseran-
dum spectaculum. cum vim hostium vitare nõ possunt,
simul omnes in fauces Neptuni irruunt. Has quidem
beatus Augustinus è canone sanctarum virginum non
audet expungere.

Resp.

Resp.

Natura Hannibali potestatem sua vita dedit ut cō- Vitā natura
 seruaret non ut perderet: natura enim neminem sui o- dedit, ut eam
 dium docuit. De Sampsonē & virginibus, quia ut testes cōseruemus.
 sunt sacra historia seipfos occiderunt, respondent ali-
 qui vnum vel alterum exemplum legem non facere:
 respondent alij illos fecisse ex instinctu & praecepto Dei,
 qui est author vita & mortis, cuius occulti iudicij in Tolerandus
 multu non est querenda ratio: quippe deus est in quo est potius
 nec est nec esse potest contradictio: si meam in hac re o- Phalaridis
 pinionem quaras, credo equidem potius Phalaridis mors consci-
 taurum esse milles tolerandum, quā semel desperā- scenda.
 tis manum in nosmet ipsos esse exercendam.

Opp.

Consciscens sibi mortem iniuriam sibi non facit ce-
 ste philosopho lib. 5. cap. 9. ergo licet.

Resp.

Ratio non tenet, quia etsi in aliquo sensu iniuriam
 sibi non faciat, ciuitati tamen facit.

Opp.

Consciscere sibi mortem in multis non est peccatū:
 ergo illis licet. Antecedens probatur, quia peccatum nō
 est in infantibus, in fatuis, & insanis in quibus tam vo-
 luntatis quā rationis vsus desideratur: at omne pec-
 catum est solum in rationem habentibus: & in agen-
 tibus voluntariis, quales infantes, fatui & insani non
 habentur.

P 5

Resp.

Resp.

Agnosco belluas nō peccare, quia in illis ratio & voluntas desunt, at quoniam in omni homine à natura hæc duo principia agendi insint, illum in tali facto ab omni suspitione sceleris non audeo liberare: si tamen ludibundus insans cultero se foderit, si fatuus seipsum transfixerit, vt eos lex non accusat sceleris, ita quidem sui sanguinis non condemno. Caterum nec ætacula infantem, nec ignorantia idiotam, nec passione animi insanum penitus ab omni peccati labe excusari puto.

CAP. VIII.

An species fortitudinis rectè enumerentur?

An ira sit stimulus fortitudinis?

HActenus de vera fortitudine disputatum est, nunc verbosior apud Arist. de falsa & adulterina sequitur disceptatio. vt enim est hominis imago, quæ reuera homo non est, & tamen homo dicitur: ita est quædam fortitudinis imitatio, quæ fortitudo non est, & tamen fortitudo nominatur. Ne ergo hæc similia specie quadam virtutis incautos falleret, eandem hoc loco non inconsultò depingit philosophus. Caterum quoniam ex hoc tractatu multum commodi lectoribus nō emergit, singula quæ dicitur

tium-